Välkommen till

FALSTERBONÄSETS SANDMARKER

Falsterbonäset bjuder på en storslagen upplevelse av sand! Den kritvita stranden mellan Skanör och Falsterbo räknas som en av landets bästa och lockar solbadare från när och fjärran. Sandmiljöerna på näset tillhör dessutom några av landets mest värdefulla platser för sandlevande djur och växter. Ta en paus ifrån sol och bad och gå på upptäckt bland sanddyner och tallskog – med lite tur möter du några av alla spännande organismer som lever här!

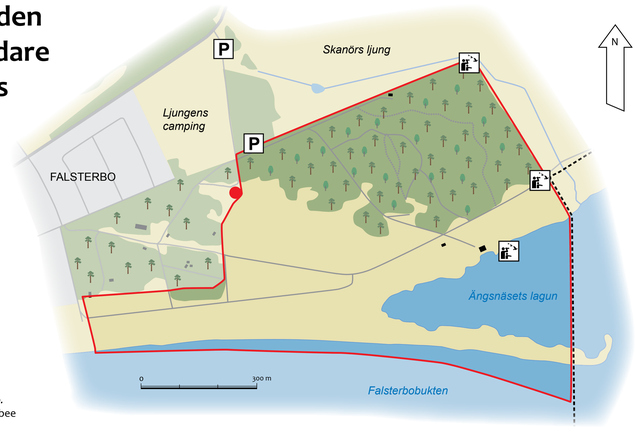

- Du är här — You are here
- Natura 2000-område — Natura 2000 area
- gräns för fågelskyddsområde — boundary of bird reserve
- tall- och björkskog — pine- and birch forest
- öppna sanddyner — open sand dunes
- väg/stig — road/path
- parkering — car park
- bra observationsplats — good observation site

GLADA
Milvus milvus
Red Kite

En värld av sand

SÅ BILDADES FALSTERBOHALVÖN

Falsterbonäset bildades för 4 000 år sedan. Då drog sig Littorinahavet, en föregångare till Östersjön, tillbaka och tre kullar av morän blottades. Kullarna bröt vågorna som sköljde mot stranden och revlar av sand började byggas upp runt de tre små öarna. Revlarna växte sig allt större och till slut var moränkullarna sammanbundna med såväl varandra som fastlandet.

STRÄNDERNAS MÅNGFALD

Längs halvöns stränder har sanden drivit upp i böljande sanddyner, eller klitter som de också kallas. I området där du nu befinner dig, på det gamla skjutfältet, kantas stranden av rörliga sanddyner med spridda gräs och örter. In mot land tar de vegetationstäckta, mer permanenta dynerna vid. I en del av området är den sandiga marken helt täckt av krypande, lågvuxen ljung, kråkbär och krypvide.

IGENVÄXNING HOTAR

Värdefulla sanddynsmiljöer finns runt hela Falsterbohalvön, men dessvärre hotas sandmarkernas speciella växt- och djurliv av igenväxning. Tallskogarna tätnar och klitterna invaderas av vresrosor. Här på skjutfältet har arealen öppen, solbelyst sandmark minskat kraftigt de senaste 70 åren. På 1940-talet var bara den västra delen av skjutfältet trädbevuxen, idag är två tredjedelar täckta av träd och buskar.

MÅNGA FÖRLORARE NÄR MARKERNA VÄXER IGEN

Igenväxningen tränger undan organismer som hör hemma i de öppna sandmiljöerna. När grästäcket blir för tjockt försvinner många konkurrenssvaga växter. När de blommande örterna blir färre får fjärilar, bin och humlor svårare att hitta mat. Färre insekter leder i sin tur till sämre livsvillkor för fåglar. Det blir också svårare att ta sig fram i dynerna för oss människor och det blir mindre sand kvar där vi kan lägga ut våra badhanddukar eller söka lä en blåsig dag.

HUMLA
Bombus sp.
A bumble bee

FÅGELELDORADO

Falsterbonäset är en internationellt känd fågellokal. Särskilt omtalat är det stora antal rovfåglar som passerar här på väg söderut. Flyttfåglarna följer Sveriges kuster så länge som möjligt och hamnar tillslut på Falsterbonäset, som blir en språngbräda för den fortsatta resan ner genom Europa. Varje höst passerar 500 miljoner flyttfåglar över södra Sverige och rekordet för en dag i Falsterbo är 1,5 miljoner fåglar.

VÅRSIDENBI
Colletes cunicularius

Bin och humlor är förlorare när sandmarkerna växer igen med vresrosor och sly.

tre SAKER DU INTE FÅR MISSA

LIVET I SANDEN

Ägna en stund en solig sommardag åt att titta riktigt nära. I sanden kan du få se insekter gräva bon eller den snabba skalbaggen sandjägare på jakt.

RÖR OM I SANDEN!

Klättra, hoppa, spring eller gräv. Rör om i sanden – det är bara bra för alla djur och växter som behöver bar sand för sin överlevnad!

HÖSTENS ROVFÅGELSSTRECK

Ingen annanstans i Sverige kan man se så många rovfåglar samtidigt – att uppleva Falsterbonäsets flyttfågelstreck kan bli ett minne för livet.

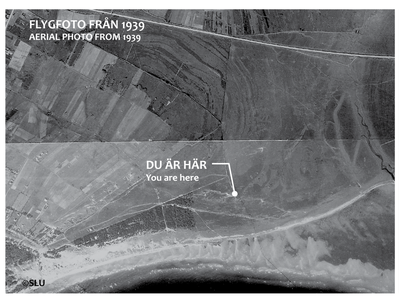

Fågelskådare berättar om Falsterbohalvön

Läs in QR-koden med din mobiltelefon och lyssna till ornitologen P-G Bentz från Falsterbo fågelstation som berättar om Falstebonäsets fågelliv.

Ljudfilen är cirka 4,5 minuter lång.

Förr i tiden var skjutfältet en del av den vidsträckta heden Skanörs ljung där traktens bönder haft sina djur på bete i hundratals år. - Skanör Heath

Myllrande mångfald

Det gamla skjutfältet är ett paradis för sandälskande växter och djur. På gräshedarna innanför sanddynerna serverar blommorna pollen och nektar åt bin och fjärilar. I den varma sanden gräver insekter sina bon.

SANDSTARR
Carex arenaria
Sand Sedge

SANDSTARR är ett vanligt halvgräs på öppen sand. Stråna skjuter ofta upp ur marken i långa, raka rader eftersom de utgår från samma underjordiska jordstam.

TRIFT är lätt att känna igen med sina pappersartade evighetsblommor. De dyker upp i maj-juni och blommar länge, enstaka blommor går att hitta ända in på hösten.

FÄLTMALÖRTEN trivs på skjutfältets solvarma sandjordar. Fältmalörten har ingen särskild doft, i motsats till den ”äkta” malörten som var en populär bränvinskrydda förr i tiden.

ORMVRÅK
Buteo buteo
Buzzard

SPILLKRÅKA
Dryocopus martius
Black Woodpecker

ÄNGSMETALLVINGEN tillhör de färggranna, metallglänsande bastardsvärmarna, en grupp fjärilar som får det allt tuffare i takt med att blomrika marker blir allt ovanligare.

På Falsterbonäsets sandmarker lever många sällsynta vildbin. Bina gräver sina bon i sanden och lever av pollen och nektar från de blomrika markerna. På skjutfältet har bland annat de sällsynta arterna **KLÖVERSIDENBI, SILVERSANDBI** och **LJUNGSANDBI** hittats.

ORMVRÅKEN är en av de vanligaste rovfåglarna under höstens flyttfågelstreck. Vissa dagar i oktober kan flockar med hundratals vråkar cirkla över Ljungen.

SPILLKRÅKAN är vår största hackspett, stor som en kråka. Med lite tur får du se den skymta förbi mellan träden med sin häftiga röda frisyr eller höra dess kraftiga trumvirvel: ”kry, kry kry...”.

KÄRRSNÄPPAN är en av många vadare som rastar längs de långgrunda stränderna vid Ängsnäsets lagun. Vuxna kärrsnäppor i sommardräkt har en svart fläck på magen – ett bra kännetecken.

Skjutfältet

DE FÖRSTA SKOTTEN här på skjutfältet avlossades på 1940-talet. Det var förband från Skånska luftvärnskåren, Lv4, som i första hand använde fältet. Här övade man anfall mot bogserade mål både på och över vattnet ända fram till 1980-talet. Fortifikationsverket äger fortfarande området men det används inte längre i någon större utsträckning. De flesta besökare kommer idag hit för att bada, skåda fågel eller bara njuta av den vackra kuststräckan.

DET GAMLA SKJUTFÄLTETS SANDMARKER ingår i Natura 2000 – EU:s nätverk av värdefull natur. En av orsakerna till att området är med i nätverket är den sällsynta fältpiplärkan som häckade här för sista gången år 2001. Förhoppningen är att fältpiplärkan ska komma tillbaka tack vare de skötselåtgärder som gjorts i området.

FÄLTPIPLÄRKA
Anthus campestris
Tawny Pipit

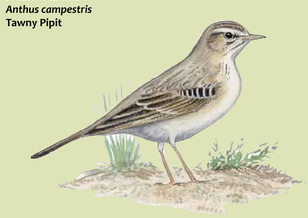

Skanörs ljung

FÖRR VAR SKJUTFÄLTSOMRÅDET en del av den vidsträckta fuktheden Skanörs ljung, eller Ljungen som den kort och gott kallas. Ljungen är en mycket gammal utmark där traktens bönder haft sina djur på bete under hundratals år. Betesmarken var som störst i mitten av 1800-talet. Då sträckte den sig över hela Falsterbohalvön, från Skanör-Falsterbo i väster till Höllviken i öster.

LJUNGEN har fascinerat besökare i alla tider. Det var länge ett stort och skrämmande äventyr att färdas över den ödsliga heden. Men Linné, som besökte Ljungen på sin skånska resa, berättar fascinerat om torvbrytning och om kryddor och andra örter som trivdes och frodades på hedens varma sandjordar.

IDAG SKULLE LINNÉ ha svårt att känna igen sig. Bara en liten del av den forna utmarken finns kvar – resten är planterad med tallskog eller bebyggd med sommarstugor. Men på den öppna hed som återstår finns fortfarande ett rikt växt- och djurliv. Höstens flyttfågelstreck väcker mest uppmärksamhet men Ljungen besöks också än idag av botanister i jakt på sällsynta växter. Framför allt är det rariterer som ljungögontröst, dvärglåsbräken och klockgentiana som lockar. Sedan 1969 har Skanörs ljung varit skyddad som naturreservat.

KLOCKGENTIANA
Gentiana pneumonanthe
Marsh Gentian

Welcome to the sandy grasslands of Falsterbonäset!

Falsterbonäset is renowned as one of the best places in Europe to follow the migrations of birds. The record for a single day is 1.5 million birds! The peninsula is also an important place for numerous plants and animals that thrive in sandy habitats. Unfortunately the sand dunes along the sea shore here are under threat from Rosa rugosa and other invasive plants.

Overgrowth is displacing the flora and fauna that naturally belong in the open sandy environments. Many plants that are ill-equipped to compete disappear as the grasses grow thicker. Fewer flowering herbs mean that it is more difficult for butterflies, bumblebees and other bees to find food, and fewer insects make conditions tougher for the birds, as well. It also becomes harder for us to make our way over the dunes, and there are fewer patches of sand where we can spread our bathing towels or find shelter on a windy day.

From the 1940s onwards this area was regularly used as a military shooting range. Up until the 1980s soldiers honed their attack skills on targets towed on or below the surface of the water. Today, however, most visitors come here to bathe, to watch the birds, or simply to admire this beautiful stretch of coast.

The sandy grasslands of the old shooting range are now a Natura 2000 site, part of a European network of valuable natural habitats. One of the reasons for this is the rare tawny pipit, which last nested here in 2001. It is hoped that the recent environmental management activities that have been carried out here will attract the tawny pipit back to Falsterbonäset. The sign shows several of the animals and plants that live in the sandy areas of the peninsula.

In former times the shooting range was part of Skanör Heath. These extensive damp heathlands were an ancient outland, where local farmers had been grazing their animals for hundreds of years. The pastures reached their greatest extent in the mid-1800s, when they covered the whole peninsula from Skanör-Falsterbo in the west to Höllviken in the east.

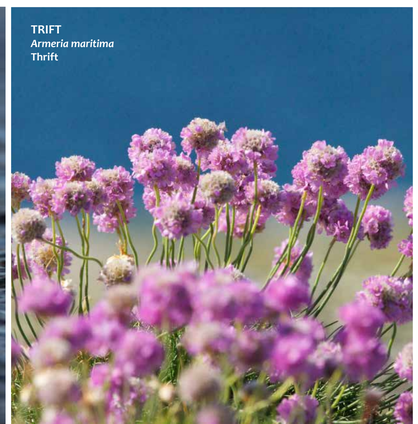

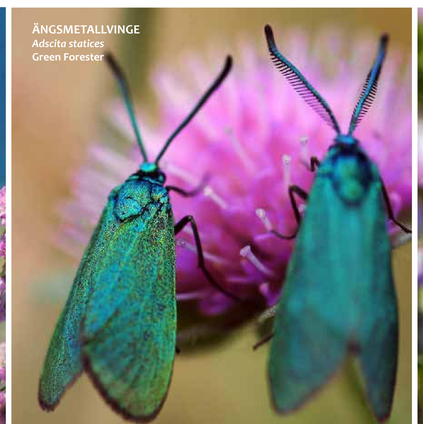

SandLife

Ett projekt med syfte att restaurera sandmarker
www.sandlife.se

Länsstyrelsen Skåne

FÖRSVARSMAKTEN

FORTIFIKATIONSVERKET

Produktion: Naturcentrum AB 2015. Arkitekt: Mats & Arne Arkitektkontor AB. Betongarbeten: Lättlinkerbetong AB. Foton: Naturcentrum AB. Illustrationer: P. Elfman (glada), N. Forshed (humla, ormvråk, klockgentiana) och M. Holmer (vårsidenbi, spillkråka, sandstarr och fältpiplärka).